

NAAR EEN OPEN VERENIGING

Fred Neerhoff

CONTEXT

We zijn hier tezamen omdat wij drieën - David Bakker, Lex Hagenaars en ikzelf, alle lid van De Vrije Gedachte - een hoog oplopend conflict hebben met het bestuur van onze vereniging. Omdat het bestuur werkelijk alle zeilen bijzet om ons volledig te muilkorven, restte ons niets anders dan ons via elektronische Nieuwsbrieven [†] tot de leden te richten. Ondertussen huldigt het bestuur zich nu al langer dan een jaar in compleet stilzwijgen omtrent de eerste oorzaak van alle ellende en is bovendien onrustbarend selectief in zijn informatieverstrekking omtrent de dynamiek van het conflict. Wat ons betreft, is het *voltallige* bestuur dan ook *volledig verantwoordelijk* voor de ontstane impasse. Lex Hagenaars zal daar straks uitgebreid op in gaan.

Maar er is meer aan de hand dan de autoritaire en sinistere bestuursstijl van de huidige voorzitter Anton van Hooff alléén. Ons conflict heeft namelijk ook een diepere, meer fundamentele oorzaak. Een oorzaak die als het ware wordt *uitgelokt* door de *beginselverklaring* van De Vrije Gedachte. Over die diepere oorzaak wil ik graag iets zeggen.

OVER VRIJDENKEN

1. We zijn geen politieke partij, noch de spreekbuis van enige politieke ideologie. Wij zoeken geen politieke macht. In plaats daarvan zijn wij een vereniging van vrijdenkers. Maar wat zijn *vrijdenkers*?

2. Vrijdenkers delen hun weerzin tegen *dogma's*. Of, meer positief gesteld, vrijdenken komt voort uit een drang te willen weten. Niet gehinderd door autoriteit, moraal of gezag. De *ratio* speelt een centrale rol. *Een vrijdenker eist als het ware de vrijheid op om zijn eigen mening te kunnen vormen*. Daarbij wint zijn nieuwsgierigheid het van groepsdruk of conventie. De *kritische rede* heeft voorrang op de moraal; nadruk ligt op *inzicht*, niet op fatsoen.

3. Om vrij te kunnen denken, is een open wisselwerking met de omgeving noodzaak. Immers, pas dan kan een eigen, *onafhankelijke* mening worden gevormd, getoetst en herzien. Daarom ook, dienen zoveel mogelijk meningen, feiten en ideeën toegelaten te worden tot het publieke domein. Logisch gevolg:

A. Vrijdenken is onverbrekelijk verbonden met de vrijheid van meningsuiting.

4. Met de strijd voor een *maximale vrijheid* van meningsuiting *voor iedereen*, is de georganiseerde vrijdenkerij altijd een *emancipatie-beweging* geweest. De *autonomie* van het

[†] David Bakker, Lex Hagenaars en Fred Neerhoff, "Nieuwsbrief voor vrijdenkers", uitgave juli 2010, pp. 1-5 en uitgave augustus 2010, pp. 1.

individu wordt hoog aangeslagen. En, omdat *religie* het meest beproefde instrument van politieke machthebbers is om de publieke opinie te beheersen, kom ik tot de tweede stelling:

B. Religiekritiek is een wezenskenmerk van het vrijdenken.

5. Vrijdenkers bestrijden onderdrukkende structuren van de heersende cultuur. Sinds het begin van de Verlichting was dat al zo, toen de vrijdenker Adriaan Koerbagh een woordenboek publiceerde waarin hij het *verhullende* jargon van het establishment vertaalde in - zoals hij schreef - de moerstaal. En dat was ook al zo in de tijd van Multatuli, toen *kolonialisme* nog heel gewoon was. En dat was tenslotte al zo in de jaren 80 van de vorige eeuw toen het prominente lid van De Vrije Gedachte Anton Constandse de vloer aanveegde met de *islamitische cultuur*. Binnen deze context is het cruciaal in te zien dat:

C. De vrijheid van meningsuiting dient te prevaleren boven godsdienstvrijheid.

Het is niet voor niets dat de *scheiding tussen kerk en staat* een fundamenteel Verlichting's thema is.

VRIJDENKEN VERSUS ATHEÏSME

6. Omdat godsdienstige dogma's bij uitstek taboe zijn, noemen de meeste vrijdenkers, waaronder ikzelf, zich *a-theïst*. Maar vrijdenkers zijn *realisten* en begrijpen dat absolute zekerheid in strikt wetenschappelijke zin niet te verkrijgen is. Zo weten we bijvoorbeeld niet eens zeker of morgen de zon wel opkomt. Dit is de positie van de *agnost*, die op de vraag of er goden bestaan simpelweg antwoordt met 'weet niet'. En dat is dan ook precies de reden dat de bekende vrijdenker Bertrant Russel zich niet a-theïst, maar agnost noemde. Maar vrijdenkers verwerpen niet alleen godsdienstige dogma's als de 'openbaring', maar ook alle andere *boven-natuurlijke* varia, met name *wonderen* en inbeeldingen van welke aard dan ook.

7. Samenvattend concludeer ik dat het vrijdenken zich een veel breder scala van onderwerpen toe-eigent dan het verwerpen van godsdienstige dogma's alléén. Daarom ook getuigt het nog recent gedane voorstel om het woord 'vrijdenken' te vervangen door 'godvrij' van een onjuist begrip van de *open agenda* van de vrijdenkerij. En waarom ook zou een vrijdenker zijn agenda exclusief laten bepalen door de godgelovige, de theïst? Vandaar de vierde stelling:

D. Vrijdenken is een sterker merk dan a-theïsme.

8. Terwijl het a-theïsme zich beperkt tot het bestrijden van godsdienstige dogma's verhoudt een vrijdenker zich kritisch tot de *gehele werkelijkheid*. In dit opzicht is het vrijdenken veel radicaler dan het meer beperkte atheïsme. *Zelfs atheïstische dogma's* als zou religie *intrinsiek* 'slecht' zijn en alsof de mensheid ooit *definitief* van religie verlost zou kunnen worden, dienen binnen de vrijdenkerij bestreden te worden. Algemeen gesteld, laat een

vrijdenker zijn agenda door *geen enkel* -isme bepalen. Niet door het atheïsme, en evenmin door *politieke ideologieën* als het kapital-isme, social-isme, liberal-isme of anarch-isme, zoals verwoord in de volgende, vijfde stelling:

E. Binnen het politieke spectrum nemen vrijdenkers een onafhankelijke positie in.

VRIJDENKEN VERSUS HUMANISME

9. Zoals politieke en atheïstische dogma's bestreden worden, zo worden ook de dogma's van on-godsdienstige *levensvisie's* als het boeddhisme, new-age en spinozisme *rationeel kritisch* benaderd. Dit geldt evenzeer het *humanisme*. Deze levensvisie stelt de mens in plaats van god centraal. Meer dan vrijdenkers, beklemtonen humanisten het belang van *ethiek*. En omdat humanisten *maatschappelijk* en qua *zingeving* willen concurreren met de gevestigde godsdiensten, stellen zij het belang van een profane *moraal* voorop. Daarentegen heeft een vrijdenker op het punt van de *moraal* in beginsel genoeg aan de zogenaamde *Gulden Regel*, die stelt dat je de ander behandelt, zoals je zelf behandeld wilt worden. Qua *levensvisie* heeft elke vrijdenker zijn eigen voorkeuren. Wat mijzelf betreft, heb ik bij wijze van spreken al genoeg aan de vroeg-Romeinse atheïst Lucretius, de politieke filosoof Machiavelli en de radicale verlichtingsdenker Spinoza. Samengevat:

F. Meer dan vrijdenkers, beklemtonen humanisten het belang van moraal.

10. Juist omdat humanisten de nadruk leggen op ethiek, moraal en zingeving zal niet elke vrijdenker zich een humanist noemen. Andersom, zullen er genoeg humanisten zijn die zich niet als vrijdenker wensen te profileren. Terwijl het humanisme overwegend *normatief* is, streeft de vrijdenkerij in de eerste plaats naar kritisch *inzicht*. Vooral als het de *georganiseerde* posities betreft, springen de verschillen direct in het oog. Daar waar het humanisme inmiddels stevig is gesetteld binnen het *establishment*, is de vrijdenkerij overeenkomstig haar aard altijd *autonoom* gebleven.

OVER DE BEGINSSELVERKLARING

11. Laat ik nu focussen op de beginselverklaring van De Vrije Gedachte zoals die wordt beschreven in ons *vrijdenkers manifest*. Daarin wordt in de openingsregel meteen al gesteld, ik citeer : 'Vrijdenken is humanisme op a-theïstische grondslag'. Maw. 1. de levensvisie van vrijdenkers wordt per proclamatie gelijkgeschakeld aan humanisten, zodat in uiterste consequentie tevens 2. *de moraal voorrang krijgt boven de ratio*, en tenslotte dat 3. vrijdenkers hun agenda vrijwillig *beperken* tot die van het a-theïsme. Met het voorafgaande in het achterhoofd, zal iedereen nu wel aanvoelen dat de boel hier flink wringt. Maar hoe verhouden deze drie gevolgtrekkingen zich tot ons huidige conflict? Dat is waar ik nu jullie aandacht voor vraag.

12. In deze tijd waarin de publieke moraal wordt beheerst door *restaurantieve* tendensen die de *vrijheid van meningsuiting* links- of rechts-om willen *inperken*, zou je verwachten dat

juist De Vrije Gedachte pal zou staan voor die duur bevochten vrijheid. Maar het *tegendeel* blijkt waar! In plaats van de vrijheid van meningsuiting op te willen rekken, worden wij er via ons maandblad De Vrijdenker voortdurend op gewezen dat we bij het uiten van onze mening *fatsoen* moeten betrachten. Want stel je eens voor dat iemand zich *gekwetst* of *beledigd* zou voelen!

13. Een wel zeer bizarre illustratie werd nog zeer onlangs gegeven toen voorzitter Anton van Hooff in De Vrijdenker een artikeltje schreef over de plaats van *beledigingen* binnen de context van de *vrijheid van meningsuiting*. Hierin deed Van Hooff de onverholen suggestie dat Theo van Gogh de *politieke moord* op zijn persoon eigenlijk aan zichzelf te wijten heeft! Had hij, nog steeds volgens Van Hooff, de moslims maar niet zo pijn moeten doen met zijn getreiter (ja, zo staat het er echt!). Hoe is het mogelijk dat een voorzitter van De Vrije Gedachte er zo'n - ik kan niet anders zeggen - ronduit *verraderlijke* argumentatie op na houdt?

POLITIEKE CORRECTHEID

14. Nu staat Van Hooff 's argumentatie helaas niet op zichzelf: in brede kringen wordt er precies zo over gedacht. Immers, Theo van Gogh stond erom bekend dat hij graag provoceerde, dus - zo wordt gedacht - had hij zich maar meer moeten conformeren aan de gangbare moraal van goede smaak en fatsoen. Eigen schuld dikke bult. Zo'n onheuse redenering is typerend voor *politieke correctheid*, waarbij men zijn uitspraken meer laat leiden door 'hoe het hoort' dan door de eigen kritische rede. En *onheus*, omdat het er bij Theo van Gogh *juist* om ging de schijnheiligheid van de politiek correcten te *ontmaskeren*. Politieke correctheid is immers het product van *conformisme* en *angst* om af te wijken binnen eigen kring. En naarmate politieke correctheid het gevolg is van een groter *taboe*, zal de druk tot *gehoorzaamheid* navenant groter zijn. Van Hooff's reactie illustreert pijnlijk duidelijk dat:

G. Politieke correctheid is vijand van het vrije woord.

15. In de afgelopen decennia heeft de instroom van nieuwe arbeidskrachten uit *feodale* culturen geresulteerd in aanzienlijke maatschappelijke spanningen. Met name de *orthodoxe islam* zorgde voor grote problemen. De inmiddels diep gewortelde politieke correctheid is er het rechtstreekse gevolg van. Zo is het lang bon-ton geweest te *zwijgen* over een schreeuwende *integratie-problematiek*. Dit, onder het valse voorwendsel van *tolerantie*.

16. Indachtig het wezenskenmerk van *religiekritiek* zouden vrijdenkers duidelijk stelling moeten nemen tegen de toenemende invloed van met name de islam. Temeer daar de samenleving onder druk van *moslim-fanatisme* inmiddels is doordrenkt van *zelf-censuur*, en terwijl intussen *vrouwen*, *homo's*, *joden*, *atheïsten* en *vrijdenkers*, maar ook *goed geïntegreerde allochtonen* de last ondervinden van de hypocrisie van politieke correctheid. De dwingende conclusie is:

H. Religiekritiek dient zich ook te richten op de islam en het hindoeïsme.

17. Naar de historische betekenis is *authentiek links* altijd opgekomen voor de belangen van economisch achtergestelden. Maar nooit heeft dit progressieve links die achtergestelden meewarig ontzien en van bovenaf als *hulp behoevend* behandeld. Laat staan dat authentiek links ooit zou pleiten voor nota bene de *beperking* van de vrijheid van meningsuiting. Werkelijke *solidariteit* neemt mensen serieus, want zachte heelmeeesters maken stinkende wonden. Maar in plaats van achtergestelden te stimuleren tot *onafhankelijkheid* heeft het *hypocriete* 'links' juist een onderklasse van orthodox godsdienstigen in stand gehouden. De wereld op z'n kop!

18. Het zou een *fatale strategische fout* zijn om *als vrijdenkers* deze heilloze weg van politieke correctheid te volgen. Een weg waarin de leden van De Vrije Gedachte zich zouden laten strikken om nota bene vrijwillig te pleiten voor *zelfcensuur*, en de vrijheid van meningsuiting uit eigener beweging te beknotten. Waarom zouden uitgerekend vrijdenkers moeten ijveren om *vrijheidsbeperkende* maatregelen te nemen? Laat deze ijver voor *censuur* nu maar over aan *politieke partijen*. Maar *als vrijdenkers* zouden wij rechtstreeks *verraad* plegen aan onze eigen bestaansgrond!

CONCLUSIES

19. Met het gelijkschakelen van vrijdenkerij aan humanisme is het primaat van de *ratio* geruisloos verwisseld met dat van de *moraal*. Daarmee is de deur wagenwijd opengezet voor de *fatsoensdruk* van de politieke correctheid. Ziehier de *hoofdoorzaak* van de - naar onze stellige mening - *fatale ontsporingen* binnen bestuur en redactie van De Vrije Gedachte.

20. En omdat zowel het *humanisme* als het *atheïsme* zich oorspronkelijk heeft geprofileerd binnen een dominant *christelijke* cultuur, kon het gebeuren dat de vrijdenkers agenda zich rechtstreeks reduceerde tot een *selectief* atheïsme. Een atheïsme dat zich vrijwel *exclusief* richt op het christendom, en andere godsdiensten buiten schot hield.

21. Onze vereniging zou zich niet moeten laten gijzelen door de islam. In plaats daarvan zou zij de dominante invloed van het exclusieve, bijna *sektarische* christelijk atheïsme moeten verwisselen voor een meer *evenwichtige* religiekritiek die ook de *islam* en het *hindoeïsme* betreft. Daarmee zou meteen een *onafhankelijke* positie binnen het politieke spectrum worden verworven. And last but not least zou de vereniging onder alle omstandigheden pal moeten staan voor de *vrijheid van meningsuiting*.

Utrecht, 28 augustus 2010.